EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 11 24
COM(2020) 755 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI

2012 m. balandžio 19 d. Reglamento (ES) Nr. 386/2012 taikymo vertinimas

{SWD(2020) 282 final}

I. VERTINIMO APLINKYBĖS

Intelektinės nuosavybės teisės padeda verslininkams ir kūrėjams, kuriantiems naujus, geresnius ir veiksmingesnius produktus, technologijas ir paslaugas. Intelektinės nuosavybės teisėmis taip pat teikiamos paskatos vykdyti akademinius ir mokslinius tyrimus, kurti meno kūrinius, rengti pramogas ir jais dalytis. Intelektinės nuosavybės teisės padeda išradėjams, autoriams ir vietos bendruomenėms gauti atlygį už savo darbą ir indėlį į visuomenės pažangą. Intelektinės nuosavybės teisės gali padėti mažosioms įmonėms ir startuoliams gauti finansavimą, taip pat padeda įmonėms vykdyti plėtrą ir eksportą, suteikti didesnį produktų pasirinkimą didesniam klientų skaičiui, o kartu sukurti naujų gerai apmokamų darbo vietų[1]. Be to, intelektinė nuosavybė vartotojams leidžia būti tikriems dėl jų įsigyjamų produktų kokybės ir kilmės.

Intelektinė nuosavybė itin svarbi Europos Sąjungai. Europa yra pasiekusi puikių rezultatų praktinės patirties, kūrybiškumo ir inovacijų srityse. 2016 m. ES intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai[2] vykdė 82 proc. ES eksporto; tai lėmė apie 182 mlrd. EUR prekybos perteklių[3]. Patentai, prekių ženklai, autorių teisės, dizainas ir geografinės nuorodos apsaugo ES pramonę nuo konkurentų, kurie neinvestavo į kūrybiškumą, mokslinius tyrimus ir plėtrą, vykdomo nesąžiningo kopijavimo. Intelektinės nuosavybės sistema taip pat apsaugo nuo nusikalstamų organizacijų, kurios apgaudinėja vartotojus ir įmones siūlydamos prastai pagamintus (ir dažnai pavojingus) padirbinius, veiklos. Suklastotos prekės gali daryti didelį poveikį vartotojų sveikatai ir saugai, taip pat turėti neigiamų padarinių aplinkai. Prekių klastojimą ir piratavimą vykdo nusikalstamos organizacijos, veikiančios visame pasaulyje. Su tokia veikla galima kovoti tik ES viešajam, privačiajam ir pilietinės visuomenės sektoriui vykdant bendrus veiksmus ir bendradarbiaujant su ES nepriklausančiomis šalimis.

2009 m. Komisija sudarė neformalų privačiojo ir viešojo sektorių suinteresuotųjų subjektų, susijusių su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais, tinklą – Prekių klastojimo ir piratavimo stebėsenos centrą (toliau – centras). Pagrindiniai jo tikslai:

- įvertinti intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų ES paplitimą, mastą ir poveikį;
- sustiprinti bendradarbiavimą su subjektais, kurie saugo ir užtikrina intelektinės nuosavybės teises;
- dalytis geriausia patirtimi teisių užtikrinimo srityje ir
- didinti vartotojų informuotumą.

[1] Įmonės, turinčios intelektinės nuosavybės teises, vidutiniškai gauna 29 proc. daugiau pajamų vienam darbuotojui ir moka 20 proc. didesnį darbo užmokestį nei įmonės, kurios nesinaudoja intelektinės nuosavybės teisėmis. *Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai. Indėlis į Europos Sąjungos ekonominės veiklos rezultatus ir užimtumą*, trečiasis leidimas, EPT ir EUIPO (2019 m.).

[2] *Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai. Indėlis į Europos Sąjungos ekonominės veiklos rezultatus ir užimtumą*, trečiasis leidimas, EPT ir EUIPO (2019 m.). EBPO ir EUIPO ataskaitoje intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriais laikomi tie sektoriai, kuriuose vienam darbuotojui tenkančių intelektinės nuosavybės teisių skaičius yra didesnis už vidurkį. Remiantis šia ataskaita, intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių daugiausia yra gamybos, technologijų ir verslo paslaugų srityse.

[3] *Intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir vykdymo užtikrinimo trečiosiose šalyse ataskaita*, Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, 2020 m. sausio 8 d., SWD(2019) 452.

2010 m. Europos Sąjungos Tarybai paraginus Komisiją išsamiau apibrėžti centro kompetencijos sritį, užduotis ir vaidmenį[4], Komisija pasiūlė centrą perkelti į Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybą (EUIPO).

2012 m. Reglamentu Nr. 386/2012[5] (toliau – Reglamentas) centras (dabar pervadintas į Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centrą), kartu su įvairiomis užduotimis, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas nacionalinių valdžios institucijų, privačiojo sektoriaus ir ES institucijų veiklai kovojant su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais, buvo patikėtas EUIPO. Šios užduotys buvo pridėtos prie EUIPO pagrindinės misijos – tvarkyti ES prekių ženklų ir dizaino sistemas ir teikti tokių teisių registravimo paslaugas ES lygmeniu.

Reglamente tiksliau nurodoma, kad „tarnyba rengia, tvarko ir remia ekspertų, valdžios institucijų ir suinteresuotųjų subjektų atstovų, kurie suburiami į Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centrą (toliau – centras), susirinkimus“. 2019 m. gruodžio 31 d. centrą sudarė 123 nacionalinių valdžios institucijų, pramonės sektoriaus, vartotojų organizacijų, pilietinės visuomenės ir įvairių tarptautinių organizacijų bei institucinių organų, kaip antai EBPO, Pasaulio muitinių organizacijos, Europos patentų tarnybos, Europos Parlamento ir Europolo, atstovai. Centro posėdžiuose taip pat dalyvauja pareigūnai iš įvairių Komisijos tarnybų.

Šioje ataskaitoje Komisija vertina Reglamento įgyvendinimą ir veikimą, įvertindama, ar pirminiai jo tikslai tebėra aktualūs ir ar jų efektyviai ir nuosekliai siekiama[6]. Ataskaita neapima EUIPO veiklos, kuri nepatenka į Reglamento taikymo sritį (t. y. prekių ženklų ir dizaino registravimo), ir bendro EUIPO veikimo.

Vertinimą Komisija inicijavo 2016 m. Išorės rangovas atliko tyrimą, kuris buvo paskelbtas 2018 m.[7] Tyrime nustatytas didžiausias trūkumas buvo tai, kad vertinimas pradėtas per anksti – pirmieji rezultatai gauti 2015–2017 m. Siekdama pagerinti vertinimą, Komisija praplėtė jo aprėptį, kad jis apimtų visą pagal Reglamentą vykdomą EUIPO veiklą iki 2019 m. gruodžio 31 d.

Šią ataskaitą, kurioje apibendrinamos vertinimo išvados, Komisija pateiks Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui. Pridedamame Tarnybų darbiniame dokumente išsamiai paaiškinamas vertinimo metodas, atskaitos scenarijus ir išvados.

II. VERTINIMO IŠVADOS

Atliekant vertinimą Reglamentas ir tai, kaip jį įgyvendina EUIPO, įvertinta pagal penkis standartinius vertinimo kriterijus: i) veiksmingumo, ii) efektyvumo, iii) derėjimo, iv) aktualumo ir v) ES pridėtinės vertės.

[4] 2010 m. kovo 1 d. Tarybos rezoliucija dėl didesnės intelektinės nuosavybės teisių apsaugos vidaus rinkoje (2010/C 56/01).
[5] 2012 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 386/2012 dėl su intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimu susijusių užduočių pavedimo Vidaus rinkos derinimo tarnybai (prekių ženklai ir dizainas), įskaitant Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centro sudarymą iš viešojo ir privačiojo sektorių atstovų (OL L 129, 2012 5 16, p. 1).
[6] Atlikti tokį vertinimą reikalaujama pagal Reglamento 8 straipsnį.
[7] *Technopolis, Evaluation of the application of Regulation 386/2012*, 2017, skelbiama internete adresu https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/f92d8b87-1dce-11e8-ac73-01aa75ed71a1/language-en.

A. Aktualumas

Pagal aktualumo kriterijų buvo nagrinėjama, ar pradiniai Reglamento tikslai yra tinkami ir vis dar atitinka dabartinius poreikius.

EUIPO patikėtas užduotis galima suskirstyti į keturias pagrindines sritis:

1) moksliniai tyrimai ir dalijimasis žiniomis apie intelektinės nuosavybės vaidmenį, intelektinės nuosavybės pažeidimų mastą ir poveikį, taip pat apie geriausią patirtį, susijusią su intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimu ir pažeidimų prevencija;

2) informuotumas apie intelektinę nuosavybę, įskaitant klastojimo ir piratavimo keliamą riziką bei neigiamą poveikį;

3) valdžios institucijų bendradarbiavimas, taip pat valdžios institucijų ir intelektinės nuosavybės teisių turėtojų bendradarbiavimas, be kita ko, rengiant priemones ir skatinant technologijas intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimui paremti ir

4) bendradarbiavimas su ES nepriklausančių šalių intelektinės nuosavybės tarnybomis intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo srityje.

Atlikus vertinimą padaryta išvada, kad visos EUIPO patikėtos užduotys tebėra aktualios.

Autorių teisėmis saugomo turinio, kaip antai filmų, muzikos ir tiesiogiai transliuojamų sporto renginių, neteisėta pasiūla internete ir jo naudojimas vis dar yra dideli. 2012–2016 m. dėl piratavimo ES muzikos įrašų pramonės nuostoliai per metus vidutiniškai siekė 200 mln. EUR ir 1 300 prarastų darbo vietų. Į ES importuojamų suklastotų prekių vertė padidėjo nuo 85 mlrd. EUR 2013 m. (5 proc. viso ES importo) iki 121 mlrd. EUR 2016 m. (6,8 proc. viso ES importo)[8]. Dėl to patirta veiklos pajamų bei mokestinių pajamų nuostolių ir prarasta darbo vietų.

Iš rangovo surengtų pokalbių ir per viešas konsultacijas gauto grįžtamojo ryšio matyti, kad iš esmės sutariama dėl Reglamentu EUIPO patikėtų užduočių aktualumo.

Nors kai kurie suinteresuotieji subjektai, visų pirma atstovaujantys prekių ženklų savininkams, išreiškė abejonių dėl bendradarbiavimo su ES nepriklausančių šalių valdžios institucijomis, 62 proc. viešose konsultacijose dalyvavusių respondentų vis dėlto mano, kad toks bendradarbiavimas yra svarbus. Pokalbiuose su rangovu dalyvavę suinteresuotieji subjektai sutiko, kad *„<...> daugelis suklastotų prekių yra iš trečiųjų šalių. Būtų galima imtis įvairių veiksmų siekiant geriau suprasti ir taip spręsti klastojimo trečiosiose šalyse, ypač Kinijoje, Pietryčių Azijoje ar Pietų Amerikoje, klausimą.“* Iš tiesų, negalima veiksmingai užkirsti kelio klastojimui ir piratavimui veikiant tik vidaus rinkoje ir ignoruojant gamybos vietas ar klastotėms platinti naudojamus maršrutus. Be to, Europos verslui žalą daro ir Europos prekių ženklų klastojimas ir neteisėtas ES autorių teisėmis saugomo turinio platinimas ES nepriklausančiose šalyse.

Ne visi suinteresuotieji subjektai vienodai pritaria EUIPO užduočiai skatinti buvimo vietos nustatymo ir sekimo sistemas, kurios padeda atskirti nesuklastotus produktus nuo suklastotų.

[8] *„Trends in Trade in Counterfeit and Pirated Goods“*, Illicit Trade, OECD Publishing, Paris/European Union Intellectual Property Office, 2019. Minimas tyrimas neapima vietos rinkoje pagamintų ir naudojamų suklastotų ir piratinių prekių ar internete platinamų piratinių skaitmeninių produktų.

Kai kurie piliečiai nuogąstauja dėl privatumo, kadangi teisių turėtojai paprastai laiko tokias sistemas netinkamomis standartizuoti, nes nėra universalaus sprendimo. Nors turėtų būti leidžiama konkuruoti dėl buvimo vietos nustatymo ir sekimo sprendimų, MVĮ ir vartotojai turėtų turėti galimybę lengvai gauti informaciją apie skirtingus naudojamus techninius sprendimus. EUIPO gali didinti informuotumą ir skaidrumą neišskirdama konkrečių produktų. Pusė viešų konsultacijų respondentų (54 proc.) ir 82 proc. specialistų ir organizacijų kategorijai priklausančių respondentų mano, kad EUIPO užduotys šioje srityje yra svarbios.

Atliekant tyrimą neatskleista jokių spragų, susijusių su Reglamentu EUIPO patikėtomis užduotimis.

B. Veiksmingumas

Neatidėliotinas veiklos tikslas, kurio siekė Komisija, – užtikrinti, kad centras turėtų reikiamą infrastruktūrą savo veiklai veiksmingai vykdyti. Prieš priimant šį Reglamentą, centrą administravo trys Komisijos tarnybų darbuotojai. 2019 m. pabaigoje EUIPO centro tarnyboje dirbo 55 darbuotojai. EUIPO išlaidos vykdant veiklą pagal Reglamentą 2012 m. siekė 2,4 mln. EUR, o 2019 m. – 11,7 mln. EUR.

EUIPO išplėtė centro tinklą: užpildė ankstesnes jo sudėties spragas ir įtraukė pilietinės visuomenės organizacijas ir kelias organizacijas, turinčias atitinkamos praktinės patirties. 2019 m. pabaigoje tinklo veikloje dalyvavo 123 atstovai; aštuoni iš jų atstovavo vartotojams ir kitoms pilietinės visuomenės organizacijoms. Paprastai EUIPO užtikrina, kad suinteresuotųjų subjektų tinklas aktyviai dalyvautų planuojant ir įgyvendinant jos darbo programas. Nepaisant to, keli suinteresuotieji subjektai pažymėjo, kad keliais išimtiniais atvejais EUIPO su jais konsultavosi nepakankamai.

Vertinime EUIPO vykdoma veikla taip pat įvertinta teigiamai. Vis dėlto, nors jos vykdoma veikla vertinama teigiamai, EUIPO turėtų nustatyti stebėsenos mechanizmus, kad būtų įvertintas jos veiklos poveikis bei sąnaudos ir nauda, pagerintas prioritetų nustatymas ir planavimas, taip pat remiami būsimi vertinimai.

Rangovo tyrime daroma išvada, kad EUIPO aiškiai padėjo veiksmingai apsaugoti intelektinės nuosavybės teises, nes įgyvendino visus skirtingus tikslus nepriklausomai nuo pramonės sektoriaus. Be to, 43 proc. viešų konsultacijų respondentų mano, kad EUIPO pasiekė gerų arba labai gerų rezultatų padėdama gerinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą. Specialistų ir organizacijų teigiamo įvertinimo rodiklis yra aukštesnis (68 proc.).

EUIPO sukūrė skaidrią metodiką intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų mastui ir poveikiui nustatyti. Ši užduotis labai svarbi. Be to, EUIPO taip pat pasiekė teigiamų rezultatų vykdydama mokslinius tyrimus, susijusius su intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėliu į ekonomiką ir intelektinės nuosavybės vaidmeniu vykdant verslo veiklą. Be daugelio kitų temų, EUIPO taip pat pateikė vertingų įžvalgų apie tai, kiek intelektinės nuosavybės teisių turi MVĮ ir su kokiais sunkumais jos susiduria siekdamos gauti visapusiškos naudos iš intelektinės nuosavybės sistemos, taip pat apie tai, kaip vartotojai ir jaunimas vertina intelektinę nuosavybę ir kaip jie elgiasi klastočių ir piratavimo atžvilgiu. EUIPO atliekami išsamūs moksliniai tyrimai ir leidybos veikla daro poveikį politikos formavimui ES ir nacionaliniu lygmenimis. EUIPO leidiniai pagal

Reglamentą skelbiami internete[9]. Tačiau EUIPO turi pagerinti prieigą prie savo didelės bibliotekos. Dabartinis leidinių išdėstymas ir jų paieškos funkcija nėra tinkami.

EUIPO leidybos veikla padeda didinti informuotumą. EUIPO tyrimais, kurie buvo paminėti beveik 2 000 paskelbtų straipsnių, sukurta vertė prilygsta 8,3 mln. EUR išlaidų reklamai. Be kita ko, EUIPO investavo 1,5 mln. EUR į skirtingas didelės sklaidos informuotumo didinimo kampanijas. 2018 ir 2019 m. vykdytos kampanijos pasiekė 60 mln. europiečių.

EUIPO rengia teisėsaugos pareigūnų, kovojančių su klastojimu ir piratavimu, mokymus. Mokymai vykdomi bendradarbiaujant su atitinkamomis Komisijos teisėsaugos tarnybomis, pavyzdžiui, Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF), kitomis ES įstaigomis (kaip antai CEPOL, Europolu ir Eurojustu), taip pat su įvairiomis nacionalinėmis ir tarptautinėmis valdžios institucijomis bei organizacijomis. EUIPO mokymų programa padėjo užpildyti reikiamos praktinės patirties įgijimo spragą. Šiandien mokymai intelektinės nuosavybės užtikrinimo srityje rengiami ne tik muitinės pareigūnams. Tokiuose mokymuose taip pat dalyvauja policijos pareigūnai, teisėjai ir prokurorai; vidutinis dalyvių pasitenkinimo rodiklis siekia 97,4 proc.

EUIPO pasiekė reikšmingų rezultatų kurdama priemones intelektinės nuosavybės teisių turėtojams ir vykdymo užtikrinimo institucijoms. 2019 m. pabaigoje 63 vykdymo užtikrinimo institucijos, įskaitant visas ES muitines, Europolą, OLAF ir 17 valstybių narių policijos pajėgas, turėjo prieigą prie EUIPO Intelektinės nuosavybės užtikrinimo portalo. Be kitų funkcijų, portale kaupiami Komisijos tarnybų surinkti duomenys apie pasienio punktuose sulaikytas prekes, nacionalinių vykdymo užtikrinimo institucijų perduoti duomenys apie sulaikytas prekes vidaus rinkoje, taip pat daugiau nei 800 įmonių perduoti duomenys.

EUIPO atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant ES finansuojamus projektus ES nepriklausančiose šalyse. Po viešų konsultacijų ir atlikus tyrimą paaiškėjo, kad apskritai EUIPO tarptautinis bendradarbiavimas vertinamas teigiamai, tačiau kitos jos veiklos sritys vertinamos geriau. Anot rangovo, „*[k]ai kuriems suinteresuotiesiems subjektams trūko žinių apie centro atsakomybę, susijusią su tarptautiniu bendradarbiavimu su trečiosiomis šalimis*.“ Todėl EUIPO turėtų padidinti centro atstovų indėlį ir sustiprinti tolesnius veiksmus vykdant veiklą, susijusią su ES nepriklausančiomis šalimis.

Pagal Reglamentą reikalaujama, kad valstybės narės praneštų EUIPO apie savo intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo politiką, pateiktų statistinius duomenis apie intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus ir informaciją apie teismų praktiką. EUIPO su valstybių narių atstovais susitarė dėl padėtį pagerinusios procedūros, tačiau apskritai duomenų rinkimas iš valstybių narių tebekelia sunkumų, ypač dėl prekių, pagamintų pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, konfiskavimo vidaus rinkoje ir teismų praktikos.

Apskritai EUIPO sugebėjo įgyvendinti savo darbo programas kaip planuota. Tačiau dėl pasikeitusių prioritetų nedidelė projektų dalis vėlavo. Todėl EUIPO turėtų užtikrinti, kad visi projektai, dėl kurių susitarta, būtų remiami skiriant pakankamai išteklių tam, kad būtų vykdomi jos įsipareigojimai.

Bendras vertinimo rezultatas yra teigiamas. Tiek iš rangovo atlikto tyrimo, tiek iš atsiliepimų, gautų per viešas konsultacijas, matyti, kad EUIPO padėjo pagerinti intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimą ir prisidėjo prie Reglamento tikslų įgyvendinimo.

[9] https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/observatory-publications.

C. Efektyvumas

Reglamentu siekiama sustiprinti ir praplėsti centro veiklą, kartu užtikrinant jo tvarų finansavimą nenaudojant ES biudžeto lėšų. Patikėjus centrą EUIPO, pasiekti abu šie tikslai. Visa EUIPO veikla finansuojama iš ES prekių ženklų ir dizaino sistemų naudotojų sumokamų mokesčių. Kad būtų įgyvendintos Reglamentu nustatytos užduotys, centro padaliniui EUIPO skiria apie 5 proc. savo metinių išlaidų.

2012–2019 m. vidutinis centro padalinio biudžetas siekė 9,25 mln. EUR, o su darbuotojais susijusios išlaidos vidutiniškai sudarė 3,75 mln. EUR. Išlaidų lygis palygintinas su panašių ES įstaigų, pvz., Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro, kurio veikla buvo teigiamai įvertinta 2019 m., išlaidomis.[10]

Įgyvendinant Reglamentą pasiekta įvairios naudos: prieinami objektyvūs, patikimi ir palyginami duomenys apie intelektinės nuosavybės vertę, intelektinės nuosavybės pažeidimų mastą ir poveikį, intelektinės nuosavybės užtikrinimo portale prieinamos priemonės, vykdymo užtikrinimo pareigūnams rengiamos išsamios mokymų programos, taip pat nuolatinė sistema informuotumo didinimo veiksmams, koordinuojamiems ES lygmeniu. Be to, centras suteikia galimybę dalytis informacija, žiniomis ir geriausia patirtimi, o tai daro teigiamą tinklo poveikį – sudaromos palankesnės sąlygos tarpvalstybiniam ir tarpsektoriniam bendradarbiavimui, kai stabilioje ir patvarioje bendradarbiavimo sistemoje reguliariai sutelkiama daug valdžios institucijų ir suinteresuotųjų subjektų.

EUIPO veikla yra ekonomiškai naudinga. Padidinus biudžetą ir darbuotojų skaičių pagerėjo veiklos rezultatai, o veiklos valdymo išlaidos pagal šį Reglamentą atitinka kitų panašią veiklą vykdančių ES įstaigų išlaidas. Viena nacionalinė įstaiga negalėtų užtikrinti tokios pat naudos Europos lygmeniu; viešojo ir privačiojo sektorių atstovai mano, kad dalyvavimas centro veikloje yra ekonomiškai efektyvus.

Rangovo atliktame vertinime daroma išvada, kad *„vertinamas Reglamentas buvo efektyviai įgyvendintas. Išsiskiria skirtingų suinteresuotųjų subjektų nuomonė dėl tam tikros EUIPO veiklos pagal Reglamentą specifikos. Tačiau apskritai EUIPO vykdoma veikla ir projektai vertinami teigiamai, jais padedama užtikrinti intelektinės nuosavybės teises, didinti informuotumą, kurti žinias ir praktinę patirtį, taip pat tvirtinti visų susijusių suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą, kartu užtikrinant, kad visų centro veikloje dalyvaujančių subjektų patirtos išlaidos būtų kuo mažesnės (pavyzdžiui, su laiku susijusios išlaidos). Nėra požymių, kad centro komanda turi per daug išteklių ar patiria neproporcingų išlaidų vykdydama užduotis, kurios buvo jai patikėtos Reglamentu.“*[11]

Kaip minėta pirmiau, EUIPO turėtų imtis daugiau veiksmų siekdama stebėti įvairių iniciatyvų poveikį, be kita ko, vykdyti sąnaudų ir naudos analizę.

D. Suderinamumas

[10] Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (EMCDDA) vertinimas, 2019 m. gegužės 14 d., COM(2019) 228. EMCDDA turi vidutiniškai 105 etato ekvivalentus per metus, o vidutinis metinis biudžetas siekia 16 mln. EUR. Kadangi, priešingai nei EUIPO centro padalinys, EMCDDA yra agentūra, jai reikia papildomų darbuotojų pagalbinėms paslaugoms (žmogiškiesiems ištekliams valdyti, infrastruktūrai, IT sistemoms ir pan.).

[11] *Technopolis*, p. 70.

Pagal Reglamentą EUIPO patikėtos užduotys viena kitą papildo ir atitinka bendrą politikos tikslą – sumažinti intelektinės nuosavybės pažeidimų lygį. Labiau faktais grindžiamos žinios naudingos mokymams ir sąmoningumo didinimui, geresnės užtikrinimo priemonės sutvirtina bendradarbiavimą ir didina efektyvumą, daugiau veiksmų užtikrinimo srityje padeda užkirsti kelią intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančių produktų tiekimui, o informuotumo didinimas padeda spręsti paklausos klausimą. Siekiant sumažinti intelektinės nuosavybės pažeidimų skaičių Europos Sąjungoje, taip pat reikia pasiekti šalis ir regionus, kuriuose pagaminama dauguma klastočių. Iš rangovo surinktų nuomonių ir viešų konsultacijų matyti, kad iš esmės sutariama dėl užduočių, pagal Reglamentą patikėtų EUIPO, suderinamumo.

EUIPO rengia ir įgyvendina savo metines darbo programas konsultuodamasi su Komisijos tarnybomis. Dėl to EUIPO veikla papildoma ir remiama Komisijos veikla tiek autorių teisių, pramoninės nuosavybės teisių (kaip antai patentų, prekių ženklų, dizaino ar geografinių nuorodų) srityse, tiek kai dėmesys sutelkiamas į vidaus rinką, ES sienas arba ES nepriklausančias šalis ar regionus. EUIPO teikia vertingą pagalbą kelioms Komisijos iniciatyvoms. Pavyzdžiui, EUIPO rengia mokymo programas ekspertams, kurie atlieka intelektinės nuosavybės pirminę diagnostiką, kurią Komisija ėmė siūlyti novatoriškoms MVĮ. EUIPO taip pat padeda Komisijos tarnyboms sudaryti palankesnes sąlygas teisių turėtojų ir interneto platformų bendradarbiavimui kovojant su klastočių pardavimu internetu. EUIPO padeda Komisijai organizuoti muitinėms skirtus renginius, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama klastočių importo sustabdymui. Be kita ko, EUIPO papildo Komisijos darbą kovos su piratavimu srityje, pasitelkiant skirtingas duomenų bazes ir priemones (portalą „Agorateka“, nenustatytų autoriaus teisių kūrinių duomenų bazę ir pan.). Ji taip pat įgyvendina ES finansuojamus su intelektine nuosavybe susijusius projektus ES nepriklausančiose šalyse. Paskelbti EUIPO tyrimai dažnai nurodomi ES politikos dokumentuose, kaip antai 2015 m. Bendrosios rinkos strategijoje, 2016 m. Autorių teisių dokumentų rinkinyje, 2016 m. Pradedančiųjų įmonių iniciatyvoje, 2017 m. Intelektinės nuosavybės dokumentų rinkinyje. Be to, EUIPO užtikrino bendradarbiavimą su atitinkamomis ES įstaigomis, kaip antai Europolu[12], CEPOL[13] ir Eurojustu[14], visų pirma mokymų srityje. Glaudus Komisijos tarnybų ir EUIPO bendradarbiavimas padėjo užtikrinti, kad jos veikla būtų suderinta su Komisijos prioritetais. Tačiau svarbu, kad vykdydama komunikaciją EUIPO tokius ryšius aiškiai nurodytų suinteresuotiesiems subjektams.

E. Europos pridėtinė vertė

Be ES įsikišimo nebūtų buvę galima pasiekti rezultatų, kurių pasiekta įkūrus centrą ir priėmus Reglamentą. EUIPO turi svarbios praktinės patirties ir išteklių, tačiau ji taip pat remiasi informacija, kurią reguliariai gauna iš suinteresuotųjų subjektų ir įvairių nacionalinių bei ES valdžios institucijų. Valstybės narės, kurios veiklos imasi savarankiškai, neturi galimybės naudotis tokiais gausiais ištekliais. Valstybės narės nebūtų turėjusios galimybės remtis tokiu pat duomenų kiekiu ir ypač nebūtų turėjusios galimybės jų surinkti ir įvertinti pagal vieną bendrai suderintą metodiką. Išteklių išskaidymas ir tai, kad nėra platformos, kurioje būtų galima sutelkti jėgas ir dalytis geriausia patirtimi, reikštų, kad nacionalinės valdžios institucijos ir suinteresuotieji subjektai neturėtų tiek informacijos, priemonių, duomenų bazių ir paramos, kiek dabar. Masto ekonomija, kurią lėmė visi aplink EUIPO susibūrę atitinkami subjektai, suteikė galimybę vykdyti įvairias iniciatyvas, kurių kitu atveju nebūtų pavykę įgyvendinti.

[12] Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūra.
[13] Europos Sąjungos teisėsaugos mokymo agentūra.
[14] Europos Sąjungos bendradarbiavimo baudžiamosios teisenos srityje agentūra.

Tiek iš tyrimo, tiek iš viešų konsultacijų labai aiškiai matyti, kad suinteresuotieji subjektai mato akivaizdžią Reglamento ir EUIPO pridėtinę vertę.

Panaikinus Reglamentą žlugtų EUIPO daugiadalykis ir į įvairius suinteresuotuosius subjektus orientuotas požiūris. Dėl to būtų apribota ES lygmens žinių bazė ir centro tinklaveika, taip pat padidėtų našta nacionalinėms valdžios institucijoms.

III. IŠVADOS IR ĮGYTA PATIRTIS

Vertinime, kuris grindžiamas tyrimu ir viešomis konsultacijomis, daroma išvada, kad Reglamentas veikia gerai ir kad EUIPO savo užduotis atlieka tinkamai. Vertinimo išvados yra teigiamos pagal visus penkis vertinimo kriterijus, net jei vis tiek galima kai ką patobulinti srityse, kurios yra nurodytos toliau ir išsamiau išdėstytos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente.

EUIPO ryžtingai ėmėsi vykdyti savo naujas užduotis ir suteikė centrui reikiamą infrastruktūrą – biudžetą, praktinę patirtį, posėdžių patalpas, ryšių priemones ir kitų reikalingų išteklių. EUIPO taip pat praplėtė centro veikloje dalyvaujančių suinteresuotųjų subjektų tinklą ir užtikrino, kad į veiklą tiek ES, tiek nacionaliniu lygmenimis įsitrauktų nacionalinės valdžios institucijos, kurioms didžiausią susirūpinimą kelia intelektinės nuosavybės pažeidimai, ir kad dalyvautų privačiojo sektoriaus suinteresuotieji subjektai bei pilietinės visuomenės organizacijos.

Padedama centro atstovų, EUIPO įvykdė visas Reglamente nustatytas užduotis. Ji parengė skaidrią bei objektyvią metodiką ir reguliariai vykdė vertingus mokslinius tyrimus. Laikoma, kad EUIPO ir jos partnerių, kaip antai EBPO ir Europolo, teikiama informacija yra tikra, objektyvi, patikima ir svari. Dėl to ji naudojama ne tik vykdymo užtikrinimo pareigūnų mokymui, informuotumo didinimo iniciatyvoms bei kampanijoms, bet ir vykdymo užtikrinimo strategijoms bei intelektinės nuosavybės politikos veiksmams, kaip antai MVĮ skirtai paramai. EUIPO taip pat parengė priemones, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos kovoti su klastojimu ir piratavimu.

Didėjantis į ES importuojamų klastočių mastas rodo, kad EUIPO užduotys šiandien yra dar aktualesnės nei prieš priimant Reglamentą. EUIPO veikla dera su bendrais ES politikos tikslais skatinti inovacijas, gerovę ir darbo vietų kūrimą. Kova su nusikalstamų organizacijų vykdoma neteisėta klastočių gamyba ir sklaida – tai kova dėl vartotojų sveikatos ir saugumo, taip pat dėl aplinkos ir socialinės srities reglamentų laikymosi. EUIPO veiklos kuriama Europos pridėtinė vertė yra didelė. Sutelkus išteklius ir praktinę patirtį vienoje įstaigoje ES lygmeniu, atsirado galimybė pasiekti daug didesnių veiklos rezultatų nei būtų pasiekta tik nacionaliniu lygmeniu. Pagal Reglamentą vykdoma EUIPO veikla yra visiškai finansuojama iš pačios EUIPO pajamų ir todėl nenaudojamos bendro ES biudžeto lėšos. Atsižvelgiant į tai, kad turimi duomenys yra riboti, vertinime daroma išvada, kad EUIPO turimus žmogiškuosius ir finansinius išteklius naudoja efektyviai.

Po vertinimo taip pat paaiškėjo, kad dar yra erdvės tobulėti. EUIPO turėtų aktyviau siekti vykdyti skaidrią ir išsamią galimo pagal Reglamentą vykdomos veiklos (visų pirma savo informuotumo didinimo veiksmų) poveikio, taip pat jų sąnaudų ir naudos stebėseną. Atitinkamai EUIPO metinėse ataskaitose turėtų būti tinkamai apžvelgta įvykdyta veikla ir gauti rezultatai Reglamente nurodytose srityse. EUIPO turėtų siekti į savo veiklos, vykdomos pagal Reglamentą, planavimą anksčiau įtraukti nacionalinių valdžios institucijų atstovus ir kitus suinteresuotuosius subjektus. Tai itin svarbu EUIPO veiklai, kuri vykdoma ES

nepriklausančiose šalyse. Vertinimas parodė, kad suinteresuotieji subjektai yra nepakankamai informuoti apie EUIPO veiklą trečiosiose šalyse. Taip pat svarbu, kad planuojant ir pranešant apie EUIPO veiksmus pagal Reglamentą būtų atsižvelgiama į platesnį ES intelektinės nuosavybės politikos kontekstą. Pirmiausia turi būti tinkamai pranešama apie EUIPO veiksmus ES nepriklausančiose šalyse ir tie veiksmai turi būti suderinti su atitinkama Komisijos politika. Būtų galima suteikti daugiau galimybių susipažinti su vertinga EUIPO leidybos veikla, nes dabartinė sistema nėra tinkama. Vykdydama vis daugiau projektų, EUIPO ne visada sugebėdavo laiku pasiekti numatytus rezultatus, todėl, siekdama įgyvendinti savo įsipareigojimus, ji turėtų užtikrinti, kad kiekvienam į jos metines darbo programas įtrauktam projektui būtų skirta pakankamai išteklių. Tai EUIPO padės užtikrinti, kad dėl išteklių trūkumo nebūtų vėluojama atlikti tam tikrų veiksmų, dėl kurių susitarta. Be to, nacionalinės valdžios institucijos vis dar patiria sunkumų rinkdamos informaciją, tad EUIPO turėtų ir toliau siekti skatinti nacionalines valdžios institucijas dalytis atitinkama informacija, kaip reikalaujama Reglamente, ir kuo labiau padėti centro veikloje dalyvaujantiems valstybių narių atstovams rinkti tokius duomenis nacionaliniu lygmeniu.

Bendra vertinimo išvada yra ta, kad Reglamento tikslai įgyvendinti. Glaudus EUIPO bendradarbiavimas su centro nariais ir Komisijos tarnybomis lemia tai, kad ES įstaigų, nacionalinių valdžios institucijų ir teisių turėtojų darbas intelektinės nuosavybės užtikrinimo srityje dabar yra paprastesnis.

EUIPO tapo kovos su intelektinės nuosavybės pažeidimais kompetencijos centru, pagrindiniu žinių, plėtros ir dalijimosi geriausia patirtimi šaltiniu ES ir tarptautiniu lygmenimis. EUIPO veikia kaip tarpininkė ir skatina nacionalinių valdžios institucijų ir teisių turėtojų bendradarbiavimą Europos Sąjungoje, taip pat reikšmingai prisideda vykdant Komisijos iniciatyvas intelektinės nuosavybės srityje ES ir už jos ribų.